

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 24 februari 1944 kl. 4 em.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen jämte väckt motion angående utredning om underlättande av deltagande i val till riksdagens andra kammare och kommunala val.

Till konstitutionsutskottets handläggning ha båda kamrarna den 14 januari 1944 hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 10, med nedan intagna förslag till lag angående ändring i lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen.

Konstitutionsutskottet har till behandling i samband härmed förehaft den inom andra kammaren väckta, till utskottet hänvisade motionen, nr 100, av herr *Hall m. fl.*, vari hemställes, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning genom sakkunniga och förslag till 1945 års riksdag om underlättande av deltagande i val till riksdagens andra kammare och kommunala val».

I fråga om motiveringen får utskottet beträffande det i propositionen framlagda lagförslaget hänvisa till det vid denna fogade utdraget av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden den 17 december 1943 samt beträffande det i motionen framlagda skrivelseförslaget till densamma.

År 1937 genomfördes vissa ändringar i lagen om val till riksdagen i syfte att underlätta deltagandet i valen till andra kammaren. Möjlighet bereddes därigenom den, som på grund av vistelse å annan ort vore förhindrad att utöva sin rösträtt vid valförrättningen i det valdistrikt han tillhörde, att avlämna sin valsedel vid valförrättning i annat valdistrikt. Därjämte infördes rätt för väljare att i vissa fall före valdagen avlämna valsedel till särskilda röstmottagare, nämligen dels för dem som med skäl kunde antagas komma att å valdagen vistas utom riket, dels ock för vissa yrkes- och tjänstemän, om det med skäl kunde antagas, att de till följd av tjänstens utövning icke kunde komma tillstädes vid valförrättningen i något valdistrikt.

Då detta röstningssystem icke lämpligen ansågs böra komma till användning vid kommunalval, genomfördes år 1942 i stället sådana ändringar i kommunala vallagen, att röstning före valdagen i samma omfattning som vid andra kammarvalen fick ske inom riket å fast postanstalt och utom riket å svensk beskickning eller svenskt konsulat, som Kungl. Maj:t bestämde, samt att personer, som å valdagen icke vistades inom sitt eget valdistrikt, bereddes möj-

lighet att å valdagen rösta å fast postanstalt utom valdistriktet. Den röstberättigade skall för att kunna begagna sig av förevarande röstningsmetod inneha för ändamålet utfärdat utdrag ur röstlängden i det valdistrikt han tillhör utvisande, att han där är upptagen såsom röstberättigad vid valet, dagen för valet samt den myndighet, som skall verkställa sammanräkning av de vid valet avgivna rösterna. Röstmottagare är inom riket den postfunktionär, som enligt av generalpoststyrelsen meddelade föreskrifter därtill utses, samt utom riket beskickningens eller konsulatets chef eller den han sätter i sitt ställe. För de kategorier väljare, vilka äga att före valdagen avgiva röst, skall röstmottagning äga rum från och med adertonde dagen före valdagen. Röstmottagning skall å postanstalt äga rum under den tid postanstalten hålles öppen för allmänheten, å valdag dock minst en timme.

I den förevarande propositionen föreslås att samma röstningsmetod, som år 1942 infördes beträffande kommunalval också skall användas vid andrakammarvalen. Härjämte föreslås vissa andra ändringar i lagen om val till riksdagen för erhållande av större likformighet mellan bestämmelserna i de båda vallagarna.

Till stöd för det i propositionen framlagda lagförslaget har föredragande departementschefen bl. a. framhållit följande:

De erfarenheter som vunnits av det vid 1942 års kommunalval tillämpade systemet med röstning å postanstalt gäve vid handen, att detta röstnings sätt vore att föredraga framför det för andrakammarval gällande systemet med röstning vid valförrättning i främmande valdistrikt och röstning inför särskilda röstmottagare. I och för sig vore det också av vikt att röstningsmetoderna vid olika val så nära som möjligt överensstämde med varandra. Departementschefen ansåge därför, att den beträffande kommunalval införda röstningsmetoden borde göras tillämplig även vid val till andra kammaren.

I ett av de yttranden, som inhämtats från ett flertal myndigheter och organisationer angående den vid 1942 års kommunalval tillämpade röstningsmetoden, hade ifrågasatts upphävande av kravet, att den som ville rösta annorledes än vid valförrättning i hemorten skulle innehava utdrag ur röstlängden, utvisande att han vore röstberättigad vid valet i fråga. Detta krav gällde för närvarande såväl vid röstning å postanstalt, beskickning eller konsulat vid kommunala val som vid röstning enligt den år 1937 med avseende å andrakammarval införda metoden. Företeende av röstlängdsutdrag avsåge bland annat att skapa garantier för valsäkerheten. Det kunde därför ej anses tillräckligt att eftergiva de nu gällande fordringarna på denna punkt. Kravet på företeende av röstlängdsutdrag borde därför bibehållas.

I de inkomna yttrandena hade från ett flertal håll under åberopande av erfarenheter från 1942 års kommunalval framställts yrkande om utsträckning av den tid, under vilken röstmottagning skulle äga rum å postanstalt. Även enligt departementschefen vore det otvivelaktigt av stor betydelse att tillräcklig tid för röstning å postanstalt stode de röstberättigade till buds. Emellertid vore behovet av öppethållande synnerligen växlande vid de olika postanstalterna. Vid 1942 års kommunalval förekom vid ett stort antal postanstalter — därav 1 275 poststationer — överhuvud taget icke någon röstning, och vid ytterligare ett avsevärt antal skedde röstning i allenast obetydlig omfattning. Å andra sidan visade erfarenheterna från sagda val att å vissa orter ett påtagligt behov föreläge av utsträckt tid för postanstalternas

öppethållande å valdag. Det syntes icke ändamålsenligt att söka tillgodose detta behov på det sätt att för alla postanstalter och således även de minsta, oavsett om där kunde beräknas förekomma röstning i nämnvärd utsträckning, föreskrevs en längre minimitid för öppethållande än den nu i kommunala vallagen stadgade tiden av en timme. I stället borde utsträckning av den normala tiden för öppethållande genomföras vid de postanstalter, varest behov därav funnes föreligga. För detta ändamål borde verkställas närmare utredning genom generalpoststyrelsens försorg. Styrelsen borde därvid höra de lokala postmyndigheterna och samråda med vederbörande kommunala myndigheter ävensom med andra myndigheter, vilka kunde förutsättas äga kännedom om förhållanden av betydelse för frågans bedömning. Av vikt vore att vid bestämmande av tiden för öppethållande hänsyn även toges till behovet därav å annan tid än i anslutning till den ordinarie tiden, t. ex. å eftermiddagen. Med ledning av de erfarenheter, som vunnits vid 1942 års kommunalval, borde vid kommande val kunna med större säkerhet beräknas vilken tid som erfordrades för röstmottagning å olika postanstalter och till vilken tid på dagen ett extra öppethållande borde förläggas.

Utskottet. Då röstning på postanstalt år 1942 infördes beträffande kommunalval, förutsatte såväl Kungl. Maj:t som riksdagen, att samma röstningsmetod också skulle komma till användning vid valen till andra kammaren, för så vitt den vid de kommunala valen samma år visade sig fungera tillfredsställande. Det nya systemet har i de yttranden, som efter dessa senare val av chefen för justitiedepartementet införskaffats från ett flertal myndigheter och organisationer, allmänt ansetts lämpligare än den vid 1940 års val till andra kammaren tillämpade metoden med röstning inför särskilt förordnade röstmottagare och vid valförrättningar i främmande valdistrikt. De hörda myndigheterna och organisationerna ha också så gott som undantagslöst förordat, att röstning på postanstalt möjliggöres även vid andrakammarvalen. Med hänsyn härtill och då det är av vikt, att röstningsmetoderna vid allmänna val av olika slag så nära som möjligt överensstämma med varandra, får utskottet i princip tillstyrka förslaget om införande även för andrakammarvalens del av det för kommunalval gällande röstningssystemet.

I ett hänseende anser sig utskottet emellertid böra förorda en ändring i det i propositionen framlagda lagförslaget, nämligen i vad detta avser frågan om minimitiden, enligt propositionen en timme, för postanstalts öppet-hållande på valdagen. Föredragande departementschefen har visserligen uttalat sig för en utsträckning av denna tid på föranstaltande av generalpoststyrelsen vid de postanstalter, varest behov därav finnes föreligga. Utskottet anser det dock angeläget, att det redan i själva lagtexten fastslås som huvudregel, att postanstalt å valdagen skall hållas öppen minst två timmar, av vilka en bör förläggas före kl. 11 fm. och en efter kl. 1 em. Från en sådan bestämmelse bör Kungl. Maj:t på särskilda skäl kunna meddela undantag, dock att postanstalt å valdagen alltid skall hållas öppen för röstmottagning minst en timme. Ett stort antal, framförallt mera avlägset liggande postanstalter finnes nämligen, vid vilka någon poströstning förhändrad ej alls eller i varje fall endast i mycket ringa utsträckning kommer att

äga rum, ett förhållande som särskilt kan inträffa, då ett val till andra kammaren icke förrättas i hela riket utan endast i viss valkrets. — Utskottet anser sig i samband med det nyss sagda böra framhålla betydelsen av att en förteckning i god tid före valet finnes lätt tillgänglig å postanstalterna med uppgifter om de tider, då dessa samtliga skola hållas öppna för röstmottagning å valdagen.

Den omständigheten, att utskottet med nyss nämnda undantag tillstyrker det i propositionen framlagda lagförslaget, innebär ej, att utskottet betraktar den för de kommunala valen redan införda och nu jämväl för valen till andra kammaren förordade nya röstningsmetoden såsom en slutgiltig lösning på frågan, om det eller de lämpligaste sätten för underlättande av de röstberättigades deltagande i allmänna val. Redan den omständigheten, att systemet med röstning på postanstalt, i trots av de omfattande militärinkallelserna hösten 1942, kom till förhållandevis ringa användning vid de då förrättade kommunalvalen, talar för, att så icke bör anses vara fallet. Det är emellertid såsom utskottet redan tidigare vid upprepade tillfällen framhållit av vikt, att de röstberättigade i största möjliga utsträckning beredas möjlighet att utöva sin rösträtt. Utskottet finner det angeläget, att en allsidigt sammansatt sakkunnigberedning redan före de förestående andra-kammarvalen tillkallas inom vederbörande departement med uppgift att med stöd av erfarenheterna från 1942 års kommunalval och 1944 års andrakammarval undersöka frågan om det nya röstningssystemets förenkling samt om dess komplettering. Resultatet av en så bedriven utredning bör kunna föreläggas riksdagen före 1946 års allmänna kommunalval.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

- 1) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förvarande proposition nr 10 icke kunnat i oförändrat skick bifallas, för sin del ville antaga följande

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändring i lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen.

Härigenom förordnas, att 17, 30 och 55 §§, 56 § 5 mom. samt 57, 60—79, 95 och 96 §§ lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives ävensom att rubriken till 71—75 §§ samma lag skall utgå och rubrik i stället införas till 70—75 §§ av den lydelse nedan sägs.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

17 §.

Ogill är valsedel:
till vilken — — — vitt papper;
å vilken finnes något kännetecken, som uppenbarligen blivit med avsikt
där anbragt;
vilken saknar — — — giltigt namn.

30 §.

För valen — — — Lunds städer;
Malmöhus läns valkrets, innefattande länets landsbygd samt städerna
Ystad, Trelleborg, Skanör med Falsterbo, Eslöv och Höganäs;
Älvsborgs läns norra — — — övriga län.

55 §.

1. Val i — — — Konungen bestämmes.
Om valdag, som bestämmes av Konungen, skall generalpoststyrelsen under-
rättas.
2. Annat val till andra kammaren än i 1 mom. sägs förrättas å sön- eller
helgdag, som Konungens befallningshavande sist trettonde dagen förut låter
kungöra i ortstidningar; och skall generalpoststyrelsen underrättas om val-
dagen.

56 §.

5. Därefter utfärdar — — — i ortstidningar.
I kungörelsen skall upptagas:
  - a) antalet av dem, som skola väljas inom valkretsen;
  - b) dag och tider för valet;
  - c) valstället för varje valdistrikt;
  - d) den i 4 mom. omförmälda lista; samt
  - e) erinran om rätt för väljare att i vissa fall utöva rösträtt inom riket å
postanstalt samt utom riket å svensk beskickning eller svenskt konsulat.

57 §.

1. Val förrättas på landet inför valnämnden samt i stad, som utgör ett
valdistrikt, inför magistraten och i annan stad inför magistratens deputerade,
varom i 91 § sägs.
Om rätt för väljare att i vissa fall avlämna valsedel inom riket å postan-
stalt samt utom riket å svensk beskickning eller svenskt konsulat stadgas i
70—75 §§.
2. Valet äger rum inför öppna dörrar. Ej må därvid tal hållas eller
tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom vallokalen.
Det åligger de närvarande att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som
valförrättaren för ordningens upprätthållande och valförrättningens behö-

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

riga fortgång finner skäl meddela. Uppstår oordning, som valförrättaren ej kan avstyra, äger han att avbryta förrättningen.

I vallokal skola finnas anslagna exemplar av denna lag samt av den i 56 § 4 mom. omförmälda lista.

60 §.

Vid valförrättningen skola användas särskilda valkuvert. Om beskaffenheten av kuvert och tillhandahållande därav stadgas i 96 §.

Blanketter till valsedlar skola tillhandahållas i vallokalen.

I vallokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för väljare att med valhemlighetens bevarande inlägga sin valsedel i valkuvert. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller på annat dylikt sätt, dock så att för såväl valförrättaren som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen. Det åligger valförrättaren att vaka över att väljares förehavande där ej må av någon kunna iakttagas.

Vid valet skall begagnas valurna för nedläggande av valkuvert. Omedelbart före röstningens början visar ordföranden de närvarande, att urnan är tom.

61 §.

Envar som anmäler sig till röstning erhåller vid valbordet ett valkuvert. Sedan väljaren vid någon av de i 60 § omförmälda avskilda platser inlagt sin valsedel i kuvertet och tillslutit detsamma, överlämnar han utan dröjsmål personligen kuvertet till ordföranden.

Väljaren skall, då han överlämnar valkuvertet, för valförrättaren uppge sitt fullständiga namn och sitt hemvist inom valdistriktet. Sedan ordföranden förvissat sig om att väljaren är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad och tillsett, att kuvertet är tillslutet och utan annat märke än i 96 § föreskriven ändamålsbeteckning, nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid väljarens namn göres anteckning, att rösträtten utövats. Valkuvert, som ej är tillslutet eller som är märkt med annat kännetecken än föreskriven ändamålsbeteckning, skall ej mottagas.

Väljare, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äger att till biträde vid röstningen anlita den han själv därtill utser.

62 §.

Äro äkta makar båda röstberättigade, må den ena av dem ingiva valsedel genom andra maken. Vill make begagna den rätt nu är sagd, skall valsedelsförsändelse anordnas tidigast aderton dagar före valet.

63 §.

För valsedelsförsändelse skall användas ett valkuvert (innerkuvert) och ett ytterkuvert, båda av särskilt slag. Om beskaffenheten av kuvert och

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

tillhandahållande därav stadgas i 96 §. Ej må för ändamålet andra kuvert brukas.

Väljaren skall själv frivilligt inlägga sin valsedel i innerkuvertet och tillsluta detta samt i närvaro av ett ojävigt vittne inlägga innerkuvertet i ytterkuvertet, vilket omedelbart därpå tillslutes av väljaren. En å ytterkuvertet anbragt förklaring att sålunda tillgått skall därefter av väljaren egenhändigt undertecknas. Vid namnet tecknas uppgift å det valdistrikt väljaren vid tiden för valet tillhör och hans hemvist inom valdistriktet.

Vittnet intygar å ytterkuvertet, med angivande av dag och ort för intygets meddelande, att väljaren egenhändigt undertecknat nämnda förklaring.

64 §.

Äkta make, som vill avgiva valsedel för andra maken, avlämnar vid valförrättningen till ordföranden valsedelsförsändelse, varom sägs i 62 och 63 §§. Finnes att båda makarna äro röstberättigade, att ytterkuvertet är sådant, som avses i 63 §, samt att därå äro tecknade förklaring av väljaren ävensom vittnesintyg i behörigt skick, och förekommer ej skälig anledning antaga, att ytterkuvertet blivit efter tillslutandet öppnat, bryter ordföranden ytterkuvertet; i annat fall skall det ej mottagas.

Är innerkuvertet sådant, som avses i 63 §, samt tillslutet och utan annat märke än i 96 § föreskriven ändamålsbeteckning, skall ordföranden omedelbart nedlägga kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid väljarens namn göres anteckning, att rösträtten utövats.

Är innerkuvertet ej sådant, som avses i 63 §, eller ej tillslutet eller finnes å detsamma annat märke än ändamålsbeteckningen, skall det återlämnas.

65 §.

Ej må någon i annan ordning än nu är sagd utöva sin rösträtt; dock skall om rätt att i vissa fall avlämna valsedel inom riket å postanstalt samt utom riket å svensk beskickning eller svenskt konsulat gälla vad i 70—75 §§ stadgas.

66 §.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, valförrättaren inför öppna dörrar förvissa sig om att sigillen äro obrutna.

67 §.

De väljare, som, då uppehåll för gudstjänst eller eljest göres i valförrättningen eller då valförrättningen skall sluta, äro tillstädes i vallokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därintill men ej då hunnit delta i valet, äga rätt att avlämna sina valsedlar.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

68 §.

1. När alla, som vid det för valförrättningens slut fastställda klockslaget äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklarar ordföranden röstningen avslutad.

2. Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnan och räknas öppnade. I det protokoll, som i överensstämmelse med av Konungen fastställt formulär och däri givna anvisningar skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Jämväl räknas och upptages i protokollet antalet personer, som enligt anteckningarna i röstlängden deltagit i valet. Därefter tillkännagives såväl antalet valkuvert som antalet nyssnämnda personer.

3. Sedan dessa åtgärder vidtagits, förfäres på följande sätt.

a) Valkuverten öppnas och innehållet uttages.

b) Befinnes därvid ett valkuvert vara tomt eller dess innehåll utgöras av annat eller mera än en valsedel, skall, efter det att i sistnämnda fallen innehållet återinlagts, valkuvertet inläggas i ett annat kuvert, som tillslutes. Antalet sålunda tillslutna kuvert räknas, varefter kuverten inläggas i ett eller flera omslag. Å varje omslag antecknas, att detsamma innehåller dylika kuvert, ävensom dessas antal.

c) Förekommer anledning antaga, att valsedel, som utgjort ett valkuverts enda innehåll, är ogill, lägges sedeln åsido. Antalet sålunda åsidolagda valsedlar räknas, varefter sedlarna inläggas i ett eller flera omslag. Å varje omslag antecknas, att detsamma innehåller dylika valsedlar, ävensom dessas antal.

d) De valsedlar, vilka icke enligt bestämmelserna under b) och c) återinlagts i sina valkuvert eller lagts åsido, ordnas i grupper sålunda, att sedlar, vilka äro likalydande med avseende å väljarbeteckning, sammanföras i en grupp. Antalet valsedlar i varje grupp räknas, varefter sedlarna i varje grupp för sig inläggas i ett eller flera omslag. Å varje omslag antecknas de ineliggande valsedlarnas väljarbeteckning samt antal.

e) De omslag, varom i b)—d) förmäles, skola, utöver ovan föreskrivna anteckningar, förses med anteckning, utvisande valdistriktet där förrättningen äger rum. Omslagen skola vara av hållfast beskaffenhet samt omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill, vilka sigill avtryckas å protokollet.

4. I protokollet skall, utöver vad i 2 mom. sagts, ytterligare antecknas:

a) antalet valkuvert, vilka enligt bestämmelserna i 3 mom. b) inneslutits i andra kuvert, jämte antalet omslag, vari dessa kuvert inlagts;

b) antalet valsedlar, vilka enligt bestämmelserna i 3 mom. c) lagts åsido, jämte antalet omslag, vari dessa sedlar inlagts;

c) antalet valsedlar i varje sådan grupp, som omförmäles i 3 mom. d), samt gruppens väljarbeteckning jämte antalet omslag, vari gruppens sedlar inlagts.

5. Förrättningen bör utan avbrott bringas till slut. Därest särskilda skäl

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

föranleda avbrott, må förrättningen icke avbrytas i annan ordning än att, sedan de i 2 mom. föreskrivna åtgärderna vidtagits, verkställandet av de i 3 och 4 mom. omförmälda åtgärderna i sin helhet uppskjutes, dock icke längre än till påföljande dag. Innan förrättningen sålunda avbrytes, skall tid för densammas fortsättande tillkännagivas; och skola valkuverten inläggas i omslag, vilka förseglas under minst två närvarandes sigill. Dessa omslag jämte andra till valet hörande handlingar skola därefter läggas i säkert förvar; och förrättningen må ej ånyo företagas, innan valförrättaren inför öppna dörrar förvissat sig om att de åsatta sigillen äro obrutna.

69 §.

Sedan valprotokollet upplästs och dess riktighet bekräftats av ordföranden och två av de närvarande, förklaras valförrättningen avslutad.

Valförrättaren skall därefter ofördröjligen till Konungens befallningshavande insända dels de förseglade omslag, som avses i 68 § 3 mom., dels ock valprotokollet och röstlängden. Sker insändandet med posten, skall försändelsen anordnas som värdepost.

Om rätt för väljare att i vissa fall avlämna valsedel å postanstalt, beskickning eller konsulat.

70 §.

1. Är någon på grund av vistelse å annan ort inom riket förhindrad att utöva sin rösträtt vid valförrättningen för det valdistrikt, där han är i röstlängden uppförd, må han å valdagen avlämna valsedel, avseende valet i valkretsen dit nämnda distrikt hör, å fast postanstalt.

2. Kan med skäl antagas, att röstberättigad kommer att å valdagen vistas utom riket eller att röstberättigad, vilken utövar militärtjänst eller tillhör besättning eller annan personal å fartyg eller personalen vid statens järnvägar eller vid enskilt järnvägsföretag eller vid post-, tull- eller lotsverket, till följd av tjänstens utövning icke kan utöva sin rösträtt å valdagen, må sådan röstberättigad före valdagen avlämna valsedel, avseende valet i den valkrets där han är i röstlängd upptagen, inom riket å fast postanstalt samt utom riket å svensk beskickning eller svenskt konsulat, som Konungen bestämmer.

71 §.

1. Väljare, som avlämnar valsedel enligt 70 §, skall innehava för sådant ändamål utfärdat utdrag ur röstlängden i det valdistrikt han tillhör, utvisande att han där är upptagen såsom röstberättigad vid valet, dagen för valet samt den Konungens befallningshavande, som skall verkställa röstsammanräkning för den valkrets väljaren tillhör.

2. Röstlängdsutdrag, som avses i 1 mom., utfärdas på landet av valnämndens ordförande och i stad av den magistraten därtill förordnar samt

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

tecknas å ytterkuvert, varom förmäles i 73 §. Formulär till utdrag fastställs av Konungen.

Sådant utdrag må ej utfärdas före det röstlängden blivit, på sätt i 45 § sista stycket sägs, underskriven eller försedd med intyg, att anmärkning mot densamma ej inom behörig tid framställts, ej heller senare än dagen före valdagen.

Den som vill erhålla röstlängdsutdrag rörande sin rösträtt skall därom antingen personligen göra framställning hos den som äger utfärda utdraget eller ock till denne låta inlämna eller med posten insända egenhändigt undertecknad, av minst en person bevitnad ansökan. Ansökan må ock insändas till kommunalnämndens ordförande eller magistraten i den ort, där sökanden är uppförd i röstlängd, och skall i sådant fall ordföranden eller magistraten ofördröjligen överlämna ansökningen till den som har att utfärda utdraget. I ansökan bör uppgivas den sökandes fullständiga namn, födelseår och hemvist inom nämnda ort.

Där så begäres, skall utdrag med posten översändas till sökanden. Möter, då ansökan inkommit med posten, hinder för utfärdande av begärt utdrag, skall meddelande härom med angivande av hindrets art ofördröjligen översändas till sökanden.

3. Över gjorda ansökningar om röstlängdsutdrag samt utfärdade utdrag skall utdragsutfärdaren föra förteckning enligt av Konungen fastställt formulär. Överlämnas utdrag till sökanden personligen, skall denne i förteckningen genom sin namnteckning erkänna, att han mottagit detsamma. I annat fall skall utfärdaren i förteckningen anmärka till vem utdraget överlämnats eller under vilken adress det avsänts till sökanden.

Förteckning, som här avses, skall av utdragsutfärdaren omedelbart efter valet insändas till Konungens befallningshavande.

72 §.

Röstmottagare är inom riket den postfunktionär, som enligt av generalpoststyrelsen meddelade föreskrifter därtill utses, samt utom riket beskickningens eller konsulatets chef eller den han i sitt ställe sätter.

Röstmottagning skall äga rum från och med adertonde dagen före valdagen samt inom riket till och med valdagen och utom riket intill dess avgivna valsedlar, enligt vad i 75 § sägs, skola insändas till överståthållarämbetet.

Röstmottagning å postanstalt skall äga rum under den tid postanstalten hålles öppen för allmänheten, å valdag dock minst en timme.

Röstmottagning å postanstalt skall äga rum under den tid postanstalten hålles öppen för allmänheten, å valdag dock minst en timme före klockan elva förmiddagen och en timme efter klockan ett eftermiddagen. Där särskilda skäl därtill äro, må Konungen begränsa tiden för röstmottagning

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)**å valdag till den tid postanstalt hålles öppen för allmänheten, dock minst en timme.*

De väljare, som, då röstmottagning skall sluta, äro tillstädes i röstningslokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därintill men ej då hunnit utöva sin rösträtt, äga rätt att avlämna sina valsedlar.

Ej må å postanstalt, då röstmottagning äger rum, tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas.

Å postanstalt skall finnas exemplar av denna lag.

Där röstmottagning skall äga rum å beskickning eller konsulat, skall chefen för beskickningen eller konsulatet utfärda kungörelse angående dagar och tider samt ställe för röstmottagningen. Kungörelsen skall genom anslag samt, där så ske kan, även på annat lämpligt sätt bringas till kännedom.

73 §.

Vid röstningen skola användas sådana valkuvert, som avses i 60 §, samt särskilda ytterkuvert. Om beskaffenheten av kuvert och tillhandahållande därav stadgas i 96 §.

Väljaren skall personligen inställa sig hos röstmottagaren samt avlämna det med röstlängdsutdrag försedda ytterkuvertet, sedan han å detsamma inför röstmottagaren tecknat sitt namn. Sker röstningen före valdagen, skall väljaren å kuvertet teckna uppgift rörande den omständighet, som för honom enligt 70 § 2 mom. kan medföra rätt till sådan röstning.

Finnes röstlängdsutdraget vara i behörig ordning och föreligger ej anledning antaga, att väljaren är annan än den utdraget avser, samt synes, där röstningen sker före valdagen, den å kuvertet tecknade uppgiften sannolik, erhåller väljaren av röstmottagaren ett valkuvert.

Väljaren skall å plats i röstningslokalen, där hans förehavande ej må av någon kunna iakttagas, eller i anvisat enrum inlägga sin valsedel i valkuvertet och tillsluta detsamma, varefter han överlämnar det till röstmottagaren.

År valkuvertet tillslutet och utan annat märke än föreskriven ändamålsbeteckning, mottages detsamma; i annat fall skall det ej mottagas. Röstmottagaren inlägger i väljarens närvaro mottaget valkuvert i ytterkuvertet samt antecknar därå orten och dagen för avlämnandet.

I sammanhang härmed antecknas väljarens namn samt den Konungens befallningshavande, som skall verkställa röstsammanräkning för den valkrets väljaren tillhör, å en särskild förteckning, vilken föres enligt av Konungen fastställt formulär.

Därefter tillsluter röstmottagaren ytterkuvertet.

74 §.

Äro äkta makar båda röstberättigade, äger make, vilken röstar i den ordning, som i 70 § sägs, därvid avgiva valsedel jämväl för andra maken. För

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

sådant fall skall valedelsförsändelse anordnas på sätt och inom tid, som i 62 och 63 §§ sägs.

Äkta make, som vill avgiva valedel för andra maken jämlikt denna paragraf, avlämnar till röstmottagaren valedelsförsändelsen jämte ytterkuvert försett med sådant röstlängdsutdrag, som i 71 § sägs, rörande sistnämnda make.

Finnes att röstlängdsutdraget är i behörig ordning samt att försändelsens ytterkuvert är sådant, som avses i 63 §, och tillslutet, mottages försändelsen; i annat fall skall den ej mottagas. Röstmottagaren inlägger i avlämnarens närvaro mottagen försändelse i det med röstlängdsutdrag försedda ytterkuvertet samt antecknar därå orten och dagen för avlämnandet.

I sammanhang härmed antecknas väljarens namn samt den Konungens befallningshavande, som skall verkställa röstsammanräkning för den valkrets väljaren tillhör, å den i 73 § omförmälda förteckning.

Därefter tillsluter röstmottagaren ytterkuvertet.

75 §.

Ytterkuvert, vari valkuvert eller valedelsförsändelse inlagts, översändes av röstmottagare inom riket till den Konungens befallningshavande, som skall verkställa röstsammanräkningen, samt av röstmottagare utom riket till överståthållarämbetet. I det senare fallet skola ytterkuverten vara inlagda i omslag, och skall, där insändandet sker med post, försändelsen anordnas som värdepost. Översändandet skall ske från röstmottagare inom riket omgående samt från röstmottagare utom riket i så god tid, att kuverten kunna beräknas vara överståthållarämbetet till handa sist dagen efter valdagen.

Ytterkuvert, som från röstmottagare utom riket inkommit till överståthållarämbetet, skall införas i särskild förteckning samt, där väljaren tillhör valkrets, för vilken överståthållarämbetet ej har att verkställa röstsammanräkning, snarast möjligt med posten vidarebefordras till den Konungens befallningshavande, som skall verkställa röstsammanräkningen.

Över ytterkuvert, som från röstmottagare inkommit till den Konungens befallningshavande, som har att verkställa röstsammanräkningen, skall särskild förteckning föras. Kuverten skola förvaras under lås.

76 §.

Sammanräkning av avgivna röster verkställas av Konungens befallningshavande för varje valkrets å tid och ställe, som Konungens befallningshavande bestämmer. Sammanräkning verkställas vid offentlig förrättning, som skall påbörjas så snart ske kan, dock icke förrän å åttonde dagen efter valdagen.

Kungörelse om sammanräkningen skall senast dagen förut anslås offentligen och införas i ortstidningar.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Det åligger Konungens befallningshavande att i god tid före förrättningen tillse, att valprotokoll, röstlängd och omslag, som avses i 68 § 3 mom., inkomma från samtliga de valdistrikt, vilkas röster skola sammanräknas, samt, där så ej sker, från försumlig valförrättare infordra vad som fattas. Konungens befallningshavande verkställer även förberedande granskning av nämnda handlingar. Befinnas dessa därvid icke vara i behörigt skick, införskaffar Konungens befallningshavande, där så provas nödigt, på lämpligt sätt erforderliga upplysningar rörande anledningen härtill.

77 §.

1. Å utsatt tid och ställe verkställs sammanräkningen inför öppna dörrar.

2. Hava ytterkuvert inkommit från röstmottagare, räknas kuverten, och antalet jämföres med den över sådana kuvert förda förteckningen.

Inkomma ytterkuvert efter sammanräkningens början, lämnas dessa orubbade, och däri inneslutna valsedlar inverka ej på valet.

3. Därefter granskas ytterkuverten och därå tecknade röstlängdsutdrag. Förekommer skäl原因 antaga, att ytterkuvert blivit efter tillslutandet öppnat, eller finnas flera ytterkuvert härröra från samma väljare, lämnas dessa ytterkuvert orubbade, och däri inneslutna valsedlar inverka ej på valet. Lag samma vare, där väljaren icke är i röstlängden för det i röstlängdsutdraget angivna valdistriktet upptagen såsom röstberättigad eller där denne har utövat sin rösträtt vid valförrättningen.

Övriga ytterkuvert brytas, varefter valkuverten och valsedelsförsändelserna uttagas och granskas. Därvid tillses, att valkuvert eller försändelses ytterkuvert är av föreskriven beskaffenhet och tillslutet, att valkuvertet är utan annat märke än föreskriven ändamålsbeteckning samt att å försändelsens ytterkuvert äro tecknade förklaring av väljaren ävensom vittnesintyg i behörigt skick. Förekommer ej skäl原因 antaga, att försändelsens ytterkuvert blivit efter tillslutandet öppnat, brytes detta, varefter tillses, att försändelsens innerkuvert är av föreskriven beskaffenhet samt tillslutet och utan annat märke än föreskriven ändamålsbeteckning. Finnas nämnda villkor uppfyllda, nedlägges valkuvertet eller försändelsens innerkuvert i en urna, i sammanhang varmed i röstlängden vid väljarens namn antecknas, att rösträtten utövats. I annat fall lägges kuvertet orubbat åsido såsom ogillt.

4. Valprotokollen uppläsas och granskas. Sigillen å omslagen jämföras med de sigill, som äro avtryckta å protokollen. Förekommer därvid ej skäl原因 antaga, att omslag blivit efter tillslutandet öppnat, brytes förseglingen. I annat fall lämnas omslaget orubbat, och däri inneslutna valsedlar inverka ej på valet.

78 §.

Efter det de kuvert, som nedlagts i en urna, uttagits ur denna, uttagas valsedlarna ur dessa kuvert och ur de från valförrättarna insända valkuver-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

ten. De sålunda uttagna valsedlarna jämte de från valförrättarna insända valsedlarna granskas, varefter Konungens befallningshavande prövar valsedlarnas giltighet och meddelar de beslut, vartill valsedlarna och protokollen, med hänsyn jämväl till enligt 76 § sista stycket inhämtade upplysningar, må giva anledning.

79 §.

Ogill är valsedel:

till vilken — — — vitt papper;

å vilken finnes något kännetecken, som uppenbarligen blivit med avsikt där anbragt;

vilken saknar — — — skall tillhöra.

Finnas i ett valkuvert två likalydande valsedlar, skall allenast en sedel räknas. Finnas i annat fall än nu sagts i ett valkuvert två valsedlar eller finnas i ett valkuvert flera än två valsedlar, äro de alla ogilla. Där i valkuvert finnes jämte valsedel annat än sådan sedel, är valsedeln ogill.

95 §.

Valnämnden eller magistraten åligger ombesörja, att de anordningar, som avses i 60 §, ordentligen verkställas.

Kostnaden för — — — lämpliga vallokaler.

96 §.

Kuvert, varom förmäles i 60, 63 och 73 §§, skola vara av ogenomskinligt papper samt, vad varje särskilt slag angår, lika till storlek och beskaffenhet. Kuverten skola vara försedda med ändamålsbeteckning enligt av Konungen fastställda formulär. Kuverten skola tillverkas endast genom statsverkets försorg samt på dess bekostnad tillhandahållas, i 60 och 63 §§ omförmälda kuvert valnämnden eller magistraten ävensom röstmottagare samt ytterkuvert, som avses i 73 §, de personer, vilka hava att utfärda röstlängdsutdrag enligt 71 § 2 mom.

I 63 § omnämnda kuvert skola i god tid före valet finnas tillgängliga på landet hos ordförande och ledamöter i valnämnd och i kommunalnämnd samt i stad hos magistraten eller valnämnden ävensom hos de tjänstemän eller andra personer, åt vilka magistraten eller valnämnden uppdrager att i sådant hänseende tillhandagå väljarna.

Det åligger envar, som i utövning av ämbete, tjänst eller offentligt uppdrag omhänderhar valkuvert, som avses i 60 §, att tillse, att kuverten icke utlämnas i annan ordning än i 61 och 73 §§ sägs.

Blanketter till valsedlar ävensom sådana ytterkuvert och omslag, som avses i 68 § 3 mom., skola på statsverkets bekostnad tillhandahållas valnämnden eller magistraten.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1944.

2) att riksdagen, i anledning av motionen II: 100, i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om utredning och förslag i frågan angående underlättande för de röstberättigade att deltaga i allmänna val.

Stockholm den 22 februari 1944.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande: herrar Hallén, Jones Erik Andersson*, Karl August Johanson, Sandström, John Gustavson, Anders Andersson*, Sven Hansson, Albertsson*, John Sandberg, Söderdahl*, Arrhén*, Thorell, Gardell, Fast, Nordström, Nolin, Spångberg, Nilsson i Norrlångträsk och Ekdahl.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar Sandström, Thorell och Nolin, som ansett, att utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

U t s k o t t e t. Då röstning — — — (= utskottet) — — — gällande röstningssystemet.

I ett — — — (= utskottet) — — — å valdagen.

Den omständigheten — — — (= utskottet) — — — allmänna val. Den hittillsvarande erfarenheten av nu ifrågavarande röstningsmetod är emellertid alltför begränsad, för att därå må kunna grundas någon uppfattning om de avseenden, vari eventuellt ytterligare lagändringar kunna anses erforderliga. Innan sådan erfarenhet vunnits synes någon allmän utredning rörande förevarande spörsmål icke rimligtvis kunna ifrågakomma; varje möjlighet att meddela direktiv för en sådan utredning är ju praktiskt taget utesluten. Utskottet — som förutsätter att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet skall följa den vidare utvecklingen å förevarande område samt så snart ske kan låta verkställa de ytterligare utredningar, vartill kunna erfarenheter kunna giva anledning — finner sig på anförda skäl icke kunna tillstyrka bifall till motionen II: 100.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1) att riksdagen — — — (= utskottet) — — — april 1944.

2) att motionen II: 100 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.
